

Federal Almanya'nın Bremen Cumhuriyeti'nde Bulunan Halk Kütüphaneleri Üzerine Bir İnceleme

Hülya Yaman*

Öz

Bu makalede; Bremen'de bulunan halk kütüphaneleri, Türkiye'de bulunan halk kütüphanelerinden farklı yanları ortaya çıkarılarak anlatılmaktadır. Bremen'deki halk kütüphanelerinin yönetimleri, hizmet uçları, materyale ilişkin teknik çalışmalar, materyali sunum biçimleri, kütüphanelerin mimari yapılarına değinilmektedir. Türkiye'de bulunan halk kütüphanelerinin durumundan kısaca söz edilerek, kütüphanelerimizin çağdaş bir hizmet vermesi yönünde önerilerde bulunulmaktadır.

Giriş

Ankara 'da bulunan Goethe Enstitüsü'nün Kütüphane Sorumlusu sayın Ulrike Güldal'ın, Göttingen'de bulunan Goethe Enstitüsü'nün yabancı öğrencilere burs verdiğinden beni haberdar etmesiyle, Almanya düşüm gerçekleşti. Sayın Güldal'ın yardımıyla burs için başvurduğum ve eğitim hakkı kazandım. 2 Aralık 2002 - 1 Şubat 2003 tarihleri arasında, Göttingen'de, dünyanın değişik ülkelerinden gelen insanlarla beraber Almanca öğrenme şansına sahip oldum.

Ayrıca, Avrupa Birliği üyesi ve aday ülkelerin halk kütüphaneleri, müzeleri ve arşivleri arasında enformasyon teknolojisine dayalı geniş açılımlı işbirliğini geliştirmeyi hedefleyen PULMAN-XT projesi dahilinde, kütüphaneleri incelemek ve mesleki bilgimi artırmak amacıyla, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından, 2 Şubat - 2 Mart 2003 tarihleri arasında da Bremen'e gönderildim.

Bu makalede amacım Bremen'de bulunan kütüphaneleri tanıtmak, verilen hizmetleri anlatmak, bir kurum olarak kütüphanelerin yönetim ve işleyişindeki anlayış farklılığını ortaya koymaktır. Ekonomisi, kültürü, yönetim biçimi, iklimi, tarihi, hatta yaşam tarzının farklı olduğu iki ülkenin kurumlarına ait verilerin kıyaslanması Türkiye'de bulunan kütüphanelere ve mesleğimize niceliksel bir yak-

* Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi'nde kütüphanecidir. E-posta: hyaman66@mynet.com

laşım olacağından, söylemlerin netleşmesi açısından sadece birkaç verinin verilmesini uygun görüyorum.

Çalışmayı yaparken bilgileri gözlem yoluyla elde ettim; ayrıca kütüphanelerde çalışan kütüphane yöneticileri, bölüm sorumluları, hatta bir kısım personelle konuyla ilgili bire bir görüşme olanağım oldu. Tüm kütüphane personelinin gerek mesleki konularda, gerekse zorunlu gereksinimlerimin giderilmesi konusunda büyük bir samimiyetle yardımcı olduklarını söyleyebilirim.

BREMEN CUMHURİYETİ

Bremen, Ülkenin Kuzey Denizi'ne kıyıları olan, ekonomisi daha çok denizciliğe dayanan, Federal Almanya'nın 16 cumhuriyetinden en küçük olanıdır. Tıpkı Hamburg gibi hem kent, hem de belde devletidir. 1200 yıllık geçmişi olan kent, teknolojinin gelişmesiyle, hizmet sektöründe ve ileri teknoloji sektöründe büyük gelişme göstermiş, yakın geçmişte ise fuar ve organizasyonlarla adını duyurmuştur. Kuşkusuz Bremen'i dünyaya tanıtan Grimm Kardeşler'in "Bremen Mızıkacıları" masalı olmuştur.

Nüfusu 540.000 kadar olan Cumhuriyet'te 40.000 Türk yaşamaktadır. Nüfusun % 13.5'ini oluşturan Türkler, genellikle Bremen'in kuzeyinde yaşamaktadırlar.

BREMEN'DE BULUNAN HALK KÜTÜPHANELERİ'NİN DURUMU

Bremen'de kütüphaneler, Bremen Belediyesi'nin bir işletmesi olarak çalışmaktadır. Tek bir yönetim altında; bir merkez kütüphane, yedi semt kütüphanesi, okullarda hizmet veren dokuz kütüphane, hastane kütüphanesi, cezaevi kütüphanesi ve gezici kütüphane bulunmaktadır.

Bremen'de bulunan tüm halk kütüphanelerine ilişkin 2002¹ yılına ait istatistiksel bilgiler şu şekildedir;

Bütçe	: 9,5 milyon euro
Açık olduğu saat toplamı	: 22.400 saat.
Kitap sayısı	: 520.000
CD/CD-ROM	: 35.000
Sürelî Yayın Aboneliği	: 870
Video, DVD, Disket,	
Kaset ve Oyun	: 39.000

¹ <http://www.stadtbibliothek-bremen.de>

Bremen'de halkın %12'si halk kütüphanesine üyedir. Kullanıcılara ödünç alma ve Internet olanaklarından faydalanmak için, elektronik üye kartı verilmektedir. Tüm kütüphanelerde 2001 yılında 2.590.402 adet materyal, 2002 yılında ise 2.996.003 adet materyal ödünç verilmiştir. Her iki yıl kıyaslandığında, kütüphanelerde ödünç materyal verme oranının %15.66 oranında artmış olduğu görülmektedir.

Bremen'deki halk kütüphanelerinde toplam 65 bilgisayar bulunmaktadır. Kısa süreli bilgisayar kullanımı için üyelik belgesi aranmamaktadır. Bremen halk kütüphanelerinin materyal künyelerinin de yer aldığı Hamburg, Meclenburg-Vorpommern, Niedersachsen, Sachsen-Anhalt, Schleswig-Holstein bölgeleri tarafından oluşturulan GBV = (Gemeinsemer Bibliotheksverbund) toplu katalog Internet aracılığıyla başvuran herkese hizmet vermektedir. Ayrıca Bremen'deki tüm kütüphaneler birçok bilgi bankasına üye olarak, bilgiye erişimi sınırsız kolaylaştırmışlardır.

Yapılan istatistiklere göre Bremen'de bulunan halk kütüphanelerinde 2001 yılında üye sayısı 65.163 iken, 2002 yılında bu rakam 67.236'ya yükselerek %3.18'lik bir artış göstermiştir. Geçmiş yıllara ait istatistiklere de bakıldığında, gerek kütüphanede yapılan çeşitli etkinliklerle, gerekse halkın isteği doğrultusunda materyal alımı ile üye sayısı her yıl artış göstermektedir.

Bremen'de bulunan tüm kütüphaneler 2001 yılında 23.000 saat açıken, 2002 yılında bu rakam %2.6 oranında azaltılarak, 22.400 saate düşürülmüştür. Kütüphaneler genellikle 11.00 ile 18.00 saatleri arası açık tutulmaktadır. Toplam materyal sayısı ise, 2001 yılında 620.000 iken, 2002 yılında 594.000'e düşürülmüştür. Bir kişiye bir materyalin düştüğü Bremen'de koleksiyondaki materyal sayısının artırılması yerine, daima güncel tutulması hedeflenmiştir. Kütüphanecilerle yaptığım görüşmeler sırasında edindiğim bilgiye göre, her yıl yapılan sayımlarda eğer bir kitap yıl içerisinde hiç ödünç alınmamışsa, eski ya da yıpranmış olup olmadığına bakılmaksızın koleksiyondan düşülmektedir.

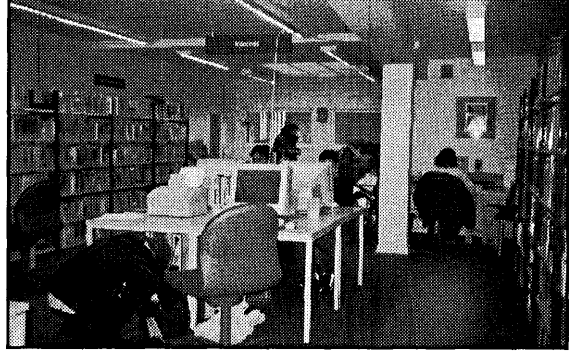
KÜTÜPHANE GEZİLERİM

Bremen kütüphaneleri müdürü sayın Barbara Lison tarafından dört haftalık bir gezi ve inceleme programı hazırlanmıştı; fakat mesleki yeterliliğimin görülmesi ve ilgim üzerine programın kapsamı genişletilerek, ilgi duyduğum ve farklı bulduğum konulara daha çok zaman ayırmama olanak tanınmıştır.

Türkiye'de bulunan kütüphanelerden farklı bulduğum yanlarıyla, ziyaret ettiğim kütüphaneler şunlardır:

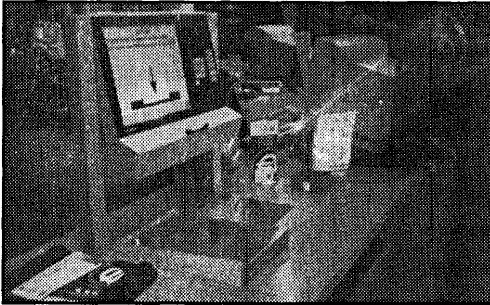
Zentralbibliothek :

Kütüphane, kentin merkezinde beş katlı bir binada hizmet vermektedir. 133 bin kitabı, 10 binin üzerinde kitap dışı materyaliyle, 2002 yılında 431 bin kişi tarafından ziyaret edilmiş. Kütüphanenin giriş katında katalog taraması için dört bilgisayar, beşinci katında ise İnternet hizmetleri için dört bilgisayar bulunmaktadır. İnternet kullanımını için talep yoğun olduğundan ziyaretçiler önceden randevu almaktadırlar. Ayrıca iki bilgisayar da kişisel kullanım için ayrılmış, ziyaretçiler kişisel yazılarını ya da öğrenciler ödevlerini yazabilmektedirler. Kütüphanenin her katında farklı konulardaki kitaplar Kabinett sistemine göre düzenlenerek, aynı temayı içeren materyaller bir araya getirilmiştir.

Neustadtbibliothet :

Kütüphane yönetiminin de bulunduğu bu kütüphanede 60 bin kitap, 12 bin kitap dışı materyal bulunmaktadır. 2002 yılında 181 bin kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Bütün kütüphanelerde olduğu gibi burada da giriş kapısının hemen önünde manyetik bir bant bulunmaktadır. Bu bant, ziyaretçilerin sayılarını öğrenmede kolaylık sağladığı gibi, kitapların arkasında bulunan manyetik barkodun sayesinde kitapların güvenliğini de sağlamaktadır.

Burada da kitaplar Kabinett sistemine göre düzenlenmiş; ayrıca insanlara kolaylık sağlamak amacıyla, çocuk, ergen, genç ve yetişkin olmak üzere yaşa göre kategorileştirilmiş. Üyeler seçtikleri kitapları bir cihazın yardımıyla, kendileri ödünç alabilmektedir.

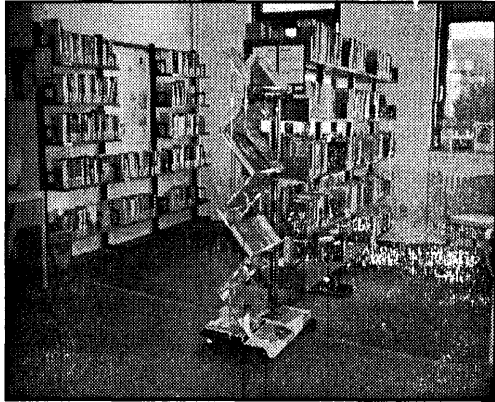
Krimibibliothek :

Polisiye romanların toplandığı Krimibibliothek, Avrupa'da ilk olma özelliğini taşıyor. 3.000'den fazla polisiye roman mevcut ve bu türde Almanca kitapları toplamaya devam ederek, aynı zamanda bir konu arşivi olma özelliği taşıyor. Burada kitaplar ödünç verilmemekte, ancak üyeler bu kitaplardan kütüphane içinde faydalanmaktadırlar. Korku filmlerini çağrıştıran kütüphanede, özellikle ışıklandırılmasıyla loş bir ortam yaratılmış. Zaman zaman yazarlar davet edilerek, ünlü kırmızı koltuğa oturulup, okurlarıyla kitaplarını paylaşıyorlarmış. Ne yazık ki zaman darlığı nedeniyle, böyle bir faaliyete katılma olanağı bulamadım.

Frauenbibliothek :

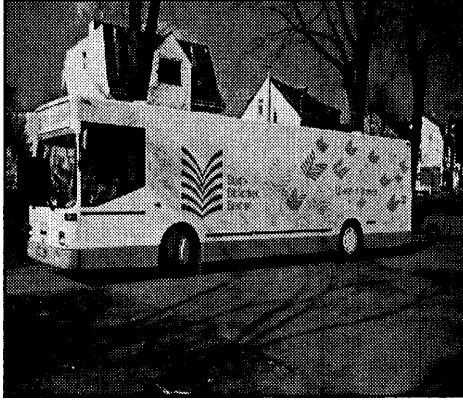
Frauenbibliothek, farklı bir tür olması açısından ilgi çekici. Kadın yazarların eserlerinden oluşan ve kadınlar üzerine yazılmış kitapların bulunduğu kütüphanede, Bremen'de kadınlara yönelik sosyal etkinlikleri gösteren afiş ve ilanlara geniş yer ayrılmış. Kadınların kütüphane hakkındaki görüş ve düşüncelerini almak için özel bir defter açılmış.

Graphotekbibliothek :

İki boyutlu eserlerin yanı sıra, üç boyutlu eserlerin de bulunduğu kütüphanede "sanat eserleri de kitaplar gibi ödünç alınabilir" görüşüyle, sanat eserleri üye olan kişi ya da kurumlara ödünç verilmektedir. Kütüphane 2002 yılında 889 kişi tarafından ziyaret edilmiş. Bir sanat galerisini andıran kütüphanede 4.000'e yakın eser bulunmaktadır.

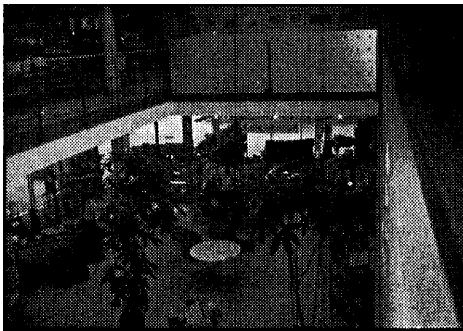
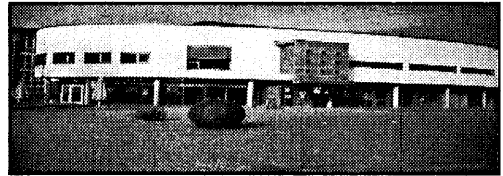
Busbibliothet :

Bremen’de kütüphane hizmetleri en uzak bölgelere dahi ulaştırılmaktadır. 30 yılı yakın bir süredir hizmet veren gezici kütüphane 10 farklı durakta, modern bir otobüsle hizmet vermekte, kuzeyden güneye, doğudan batıya tüm Bremen’i dolmaktadır. Gezici kütüphanenin ayrı bir materyal deposu bulunmakta ve dermesini bu depo aracılığıyla sürekli güncel tutmaktadır. Gezici kütüphanede 12 bin kitap, 2 bin kadar da kitap dışı materyal bulunmaktadır. Kütüphaneden 2002 yılında 55 bin üye yararlanmış.

Westbibliothek :

West bölgesine gittiğimde iki şey beni çok şaşırtmıştı. Burası Türk nüfusun yoğun olduğu bir bölgeydi. Oraya gittiğim gün kurban bayramının ilk günüydü, herkes birbiriyle bayramlaşıyor ve Türkçe konuşuyordu.

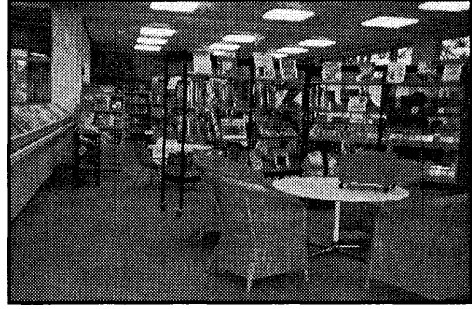

Beni şaşırtan diğer konu ise hayalimdeki kütüphaneyi görmem oldu. Westbibliothek iki katlı, elips şeklinde bir binada hizmet veriyor. Binanın dört cephesinin duvar yerine camdan yapılmış olmasının içerisinin oldukça aydınlık olmasını sağlamıştır, iç dekorasyonu da bir botanik bahçesi görünümündedir. Burada da kitaplar farklı yaş gruplarına ve Kabinett sistemine göre yerleştiril-

miş, giriş katı çocuk ve gençlere ayrılmış, ayrıca ders kitapları bir araya getirilerek, öğrencilere ödev hazırlama konusunda kolaylık sağlanmış. Bremen'in simgesi olan kayık çocuk bölümünü süslediği gibi, oyunla kitabı bir araya getirerek kitabı çocukların dünyasına sokmayı başarmış. Westbibliothek 27 bin kitabıyla, 5 bin adet kitap dışı materyaliyle 2002 yılında 80 bin kişi tarafından ziyaret edilmiş.

Vegesackbibliothek :

Kütüphane iki katlı ve elips şeklinde bir binada hizmet veriyor. Çocuk ve gençlere yönelik materyalin bulunduğu birinci katta, Bremen'e özel kitapların bulunduğu geniş bir derme oluşturulmuş. Kitap rafları yıldız biçiminde düzenlenerek ve mekan rahat ve şık mobilyalarla donatılarak, kütüphanede oldukça estetik bir ortam yaratılmış. İkinci katta ise öğrencilerin ödevlerini yapmalarında kolaylık sağlamak amacıyla, eğitim ve öğretimi destekleyici kitaplar bir araya getirilmiş. Yetişkinlere yönelik kitapların bulunduğu bu katta, ayrıca personele ait bürolar ve mutfak bulunmaktadır. 31 bin kitap ve 4 bine yakın kitap dışı materyal bulunan kütüphaneyi 2002 yılında 92 bin kişi ziyaret etmiş. Binanın hemen bitişiğinde bulunan kafeye bir kapı aracılığıyla geçiş sağlanarak, okuyucuların kafeyi kütüphanenin kantini gibi kullanmasına olanak verilmiş.

Nationalbibliothek :

Bremen'de diğer ülkelerden gelen ve orada yerleşmiş olan insanlara hizmet vermek amacıyla, 33 farklı dilde, hem çocuklara, hem de yetişkinlere yönelik, 16 bin kitabın bulunduğu uluslararası bir kütüphane oluşturulmuş. Ayrıca video filmleri, CD'lerin bulunduğu kütüphanede Almanya'da Türk nüfusun diğer azınlıklara oranla fazla olmasından dolayı, Türkçe materyal sayısı (2.763 adet) uluslararası ortak dil sayılan İngilizce yazılmış eser sayısından (6.647 adet) sonra gelmektedir.

Yönetim ve Teknik İşlemler :

Bremen’de halk kütüphaneleri tek bir yönetim altında toplanmaktadır ve tüm kütüphaneler koordineli bir şekilde çalışmaktadır. Kütüphaneler arasında teknik, hizmetler ve donanım açısından, düzey farklılığı görülmemektedir. Halk kütüphanelerinde toplam 201 kişi çalışmakta, 74 kişi kütüphaneci, 55’i ise kütüphaneci yardımcısı olarak görev yapmaktadır

Bremen’de kütüphaneciler, planlama, organizasyon ve yeniden yapılanma gibi konularda proje üretmekle sorumlu olmakla birlikte, idari personel olarak görev yapmaktadırlar. Oluşturulan çalışma grupları (team) orta düzey yöneticilerine bağlı, orta düzey yöneticileri ise müdüre bağlı olarak çalışmaktadır.

Bremen’deki halk kütüphanelerinde materyal seçimi halkın isteklerine bağlı olarak, literatürden sorumlu kütüphaneciler tarafından yapılmaktadır. Sözelimi; çocuk literatüründen sorumlu kütüphaneci, yayinevi kataloglarını ve yayınevlerinin gönderdiği kitap özlerini incelemekte, ayrıca medyada yer alan kitapları dikkate alarak, oluşturduğu listeyi yönetime sunmaktadır. Yönetim aracı firmaya isteklerini bildirmekte ve firma tarafından, söz konusu kitaplar, künyeleriyle beraber hatta sırt etiketleri ve folyo ile kaplanmış olarak, tüm teknik işlemleri tamamlanmış bir biçimde yönetime gönderilmektedir. Şayet teknik işlemleri tamamlanmamış kitaplar varsa Neustadtbibliothek’te (yönetimin bulunduğu semt kütüphanesi) bulunan Teknik Hizmetler Bölümü’nde eksik olan işlemler tamamlanmaktadır. Burada kitap ve kitap dışı materyallerin konu numaralarının bulunduğu etiketler, bilgisayarla okunabilen ve materyali ödünç vermede kolaylık sağlayan elektronik bantlar, katalog bilgilerinin bulunduğu etiketler kitaba yapıştırılmaktadır. Yeni satın alınan kitaplara şeffaf cilt yapılmakta, ayrıca yıpranan kitaplar ise yine bu bölümde onarılmaktadır. İki gün gibi kısa bir sürede 100 kitabın bütün teknik işlemleri tamamlanmaktadır.

Bremen’de bulunan tüm kütüphanelerin materyale ilişkin bilgileri, bilgisayar ortamında, ortak bir havuzda toplanmaktadır. Böylece Bremen Toplu Katalogu kendiliğinden oluşmaktadır. Herhangi bir yerden Bremen’de bulunan kütüphanelere ait tüm künyelere ulaşım mümkün olmaktadır.

Materyalin düzenlenmesi Kabinett sistemine göre yapılmaktadır. Aynı temayı işleyen kitap ve kitap dışı materyaller bir arada bulundurulmaktadır. Bu yöntemle kullanıcı aynı konuya ilişkin farklı türdeki eserleri görebilmektedir. Aynı zamanda görevlilerde okuyuculardan gelebilecek gereksiz sorularla uğraşmak zorunda kalmamaktadır.

Önceki yıllarda okuyucu tarafından görevlilere bir saat içinde 70 soru sorulurken, gerek materyalin uygun bir biçimde düzenlenmesi, gerek kütüphanenin çeşitli etkinliklerle tanıtılması, gerekse kütüphane içinde okuyucuları yönlendiren yazıların da bulunmasıyla, son dönemlerde bu rakam bir saat içinde yedi soruya kadar düşürülmüş.

TÜRKİYE'DEKİ HALK KÜTÜPHANELERİNİN DURUMU

Türkiye'de halk kütüphaneleri Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmakta, 2002² yılı istatistiklerine göre, 1.436 halk kütüphanesi hizmet vermektedir. Halk kütüphanelerimizde toplam 2.842 personel çalışmaktadır, ancak 181 halk kütüphanesinde 297 kütüphaneci görev yapmaktadır. Kütüphaneciler hem teknik hizmetlerde yanısıra eğitimli personel eksikliği nedeniyle olmamasından hem de okuyucu hizmetleri bölümünde çalışmak zorunda kalmaktadır. Kütüphane yönetiminde herhangi bir sistem ya da model uygulanmayıp, kütüphaneler bir müdür ve kütüphanenin büyüklüğüne göre bir ya da iki müdür yardımcısı tarafından yönetilmekte, şefler ise idari işlerde yöneticilere yardımcı olmaktadır. Yönetimin, kütüphanecilerle paylaşılıp paylaşılmaması, tamamen idarecilerin inisiyatifine kalmış durumdadır.

Ülkemizde halk kütüphanelerine alınan materyalin seçimi, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından yapılıp, yöresel farklılık gözetmeksizin Edirne'den Iğdır'a dek aynı eserler tüm kütüphanelere gönderilmektedir. Kütüphaneler kitaba ilişkin teknik işlemlerini ayrı ayrı yapıyorken, son birkaç yıl içerisinde, il halk kütüphanelerinin otomasyona geçişiyle hem teknik işlemlerin tekrarlanması önlenecek, hem de Türkiye çapında ortak bir katalog oluşabilecektir. Kütüphaneciler özellikle okuyucunun yoğun olduğu dönemlerde çok sık bölüm değiştirdikleri ve genellikle okuyucu hizmetleri bölümünde çalışmak zorunda kaldıkları için, bir kitabın tüm işlemlerinin ne kadar süre alacağı konusunda bir rakam vermek oldukça güç olmaktadır.

Türkiye'de nüfusun 67 milyon olduğunu düşünürsek, halkın ancak (2002 yılı istatistiklerine göre üye sayımız 424.493 olarak tespit edilmiştir) 0,6'sı halk kütüphanelerine üyedir. Ülkemizde 2001 yılında 4.185.569 adet kitap, 2002 yılında ise 4.474.438 adet kitap ödünç verilmiştir, ki bu rakamlardan da %6'lık bir artış olduğu görülmektedir. Bremen'le kıyaslandığında yaklaşık olarak, halkımızın 1/3 oranında daha az materyal ödünç aldığı görülmektedir. 2001 yılında, 400.482 kişi kütüphanelerimize üye iken, 2002 yılında bu rakam 424.493'e yükselerek yaklaşık %5,99 oranında bir artış göstermiştir.

Türkiye'deki il halk kütüphanelerinin tamamında bilgisayar bulunmakta ve ilçelerle birlikte en az 500 adet bilgisayar bulunmaktadır. Ancak tüm halk kütüphanelerimizde bulunan materyalin tamamını kapsayacak ortak bir katalog bulunmamakla birlikte, bu konuda Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü ciddi çalışmalar yapmaktadır. Bilgisayara kaydı yapılmış olan kitap künyelerinin, tüm kütüphanelere taşınmasıyla Türkiye genelinde bir katalogun oluşturulması planlanmaktadır.

Türkiye'de 1.436 kütüphane cumartesi günleri de dahil olmak üzere toplam

² <http://kygm.kulturturizm.gov.tr>

3.333.840 saat açık tutulmuş, harcanan mesai saatinin çok uzun olmasına rağmen, yetişkinlerin genellikle 8.30-17.30 arasında çalışıyor olmasından dolayı kütüphaneleri kullanımları son derece sınırlı olmaktadır. Toplam materyal sayımız 2001 yılında 12.390.125 iken, 2002 yılında 12.432.610'a yükselmiştir. Bu, % 0,3'lük bir artış demektir. Halk kütüphanelerinde nüfusa uygun olarak, dermenin oluşturulması ve dermenin güncel tutulması gerekirken, ülkemizde kimi zaman kütüphane yöneticilerini dahi düşüm yapma konusunda ikna etmekte güçlük çekilmekte, hatta gerek kaymakamların, gerekse valiliklerin düşüm listelerini onaylamaları için söz konusu makamları ikna zorunluluğumuzun olması, kütüphanelerin çoğunu bir çeşit kitap arşivi haline dönüştürmüştür.

Türkiye'de halk kütüphanelerinde Dewey Onlu Sınıflama Sistemi kullanılmakta ve sadece kitabın konusu baz alınmaktadır. Açık raf sisteminde Dewey Onlu Sınıflama Sistemi kitaplarla ulaşımı kolaylaştırmakla birlikte, özellikle edebiyat konusunda okuyucuların isteklerine yönelik kitaplarla ulaşmada herhangi bir kolaylık sağlamamaktadır. Örneğin; hiçbir okuyucu "Ben mizah kitabı istiyorum ama Alman edebiyatından olmalı, ya da bir polisiye roman istiyorum, İtalyan edebiyatından olmalı" şeklinde isteklerde bulunmaz. Mizah ya da polisiye türünde bir kitap istediğini söyler. Bu nedenle kimi zaman kitapları ülke edebiyatlarına göre değil, kitapların türlerine göre düzenlemek, hem okuyucuya hem de personele, kitaba ulaşım konusunda kolaylık sağlayacaktır.

Ülkemizde hala kitap dışı materyalin kütüphanelerimizde kullanılmaması önemli bir eksikliklerdir. Caddelerde bile satılan CD'lerden kütüphanelerimiz yoksun durumdadır. Kütüphanelerde kitapla birlikte kitap dışı materyalin sunumu, özellikle gençlerin ilgisinin kütüphanelere yönelmesini sağlayacaktır.

DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Bremen'de bulunduğum süre içerisinde gerek kütüphane gezilerim, gerek kütüphanecilerden aldığım bilgiler ve gerekse istatistiksel bilgilerin ışığında, en çok ilgimi çeken konu, bizlerin kütüphanelere kütüphaneci gözüyle, Bremen'deki kütüphanecilerin ise kullanıcı gözüyle bakıyor olmalarıdır. Bremen'de kütüphanelerde tüm hizmet uçları yapılan piyasa araştırması sonuçlarına göre düzenleniyor. Türkiye'de ise kütüphane kullanıcılarına yönelik geniş kapsamlı bir araştırma Genel Müdürlüğümüz tarafından bu güne değin yapılmamış, kütüphane hizmetleri 1954 yılına ait Halk Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne göre verilmektedir. Geniş kapsamlı bir piyasa araştırması yapıp, tüm hizmetlerin araştırma sonuçları esas alınarak, yeniden düzenlenmesi, halk kütüphanelerinin yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Bremen'de kütüphaneler halk tarafından sıkça kullanılan kurumlardır. Öyle ki, kütüphanenin kapısı açıldığı zaman insanlar kütüphaneye akın ediyor, kimile-

ri ödünç kitap alıyor, kimileri de Internet hizmetlerinden faydalanıyor. Kütüphane, toplumda yerine oturmuş, herkes tarafından bilinen ve prestiji olan bir kurum. Türkiye'de ise kütüphaneler daha çok öğrencilerin ve araştırmacıların kullandığı kurumlardır. İnsanların çoğu hiçbir ücret ödemeksizin kitap ödünç alabilecekleri bu kurumdaki habersizler. Bunda sosyo-ekonomik nedenlerin yanı sıra, edebiyatımızın yazıya değil, daha çok söze dayalı olması da bir etkidir. Ayrıca Türkiye'nin değişik siyasal dönemlerden geçmiş olması, toplumumuzu daha çok, seyreten ve dinleyen insanlar topluluğu haline getirmiştir. Ancak entelektüel zevkleri olan ya da ekonomik seviyesi iyi durumda olan insanlar, kitaba ilgi duymaktadırlar. Kütüphanelerimizin işlerliğini artırmak için, halka bilgi edinmenin demokratik bir hak olduğunun ve kütüphanenin de bu hizmeti veren, sosyal-kültürel bir kurum olduğunun anlatılması gerekmektedir.

Türkiye'de her dönem hükümetlerin kültür konusuna önem vermemeleri, genel bütçeden yok denecek kadar az ödenek ayrılması sonucunda, ancak kütüphanelerin zorunlu ihtiyaçları karşılanabilmektedir. Gerekli donanımı sağlamak, hizmetlerin kalitesini yükseltmek ve halkın ilgisini kütüphanelere çekebilecek sosyal kültürel ve eğitici etkinliklerin yapılabilmesi için bütçeden yeterince para ayrılmalıdır.

Bremen'de dikkatimi çeken diğer bir konu ise; kütüphanelerin yönetimi konusu olmuştur. Türkiye'de halk ve çocuk kütüphaneleri Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmaktadır. Merkeze bağlılık, bürokrasiyi artırmakta ve işleyişi yavaşlatmaktadır. Kütüphanelerin belediyenin bir kurumu olarak çalışması durumunda; bina, personel, bütçe gibi konularda daha çok olanaklara sahip olacak, bu da hizmetlere yansıtacaktır. Ancak Türkiye'de belediyelerin politize kurumlar olmaları, kütüphanecilikle ilgili standartların olmayışı ve bir yasaya sahip olmamızın bir handikap yaratmaktadır.

Sonuç olarak; Türkiye'de kütüphanelere ilişkin anlayışı değiştirerek, nitelikli personel sayısını artırarak ve koordineli bir çalışma sonucunda, kütüphaneler arasındaki düzey farklılıklarını en aza indirerek, halkın istekleri doğrultusunda hizmet uçları oluşturarak, çağımıza uygun kurumlar yaratmamız mümkün olacaktır.